

Snelgroeiende ondernemingen als motor van de Vlaamse jobcreatie

Analyse van de tewerkstellingsbijdrage en profielkenmerken van Vlaamse snelle groeiers

In de periode 2005-2008 zorgde een kleine groep van een vijfhonderdtal snelgroeiende ondernemingen voor 97% van de netto-aangroei in het totale werknemersbestand van de Vlaamse ondernemingen met minstens tien werknemers. In de meer door de crisis getroffen periode 2006-2009 is de prestatie van de snelle groeiers zo mogelijk nog markanter. 489 snelgroeiende bedrijven creëerden in deze periode netto 27 678 jobs, terwijl het totale werknemersaantal in de bedrijven met minstens tien werknemers kromp met 2 745 banen. Een beperkte groep van snelle groeiers blijkt dus een belangrijke motor te zijn voor de Vlaamse tewerkstellingsgroei. Dit zijn de resultaten van een onderzoek dat de Universiteit Antwerpen voerde in samenwerking met Voka – Kamer van Koophandel – Antwerpen-Waasland.¹

Naar de oorsprong van het concept 'snelle groeiers'

Sinds David Birch aan het eind van vorige eeuw het concept 'gazelle' introduceerde (zie bijvoorbeeld Birch & Medoff, 1994), hebben snelgroeiende ondernemingen zowel in de populaire media als in de academische literatuur meer en meer aandacht gekregen. Birch (1979) stelde initieel dat het overgrote deel van de netto-jobcreatie in de VS werd gerealiseerd door kleine ondernemingen. Aangezien uit verder onderzoek van onder andere Birch bleek dat het merendeel van deze kleine ondernemingen niet of nauwelijks groeit, moest dit grote aantal jobs gecreëerd worden door een relatief

klein aantal snelgroeiende ondernemingen die door David Birch 'gazellen' werden genoemd (Birch & Medoff, 1994).

Het belang van snelle groeiers voor de economie: een overzicht uit andere landen

In een groot aantal studies is men inderdaad tot de bevinding gekomen dat de snelgroeiende ondernemingen binnen een economie instaan voor het overgrote deel van de tewerkstellingsgroei. Zo vond Kirchhoff (1994) dat de 10% snelst

groeïende ondernemingen voor meer dan driekwart van de nieuw gecreëerde jobs zorgden in de VS gedurende een achtjarige periode. Een jaar later werd door Birch et al. (1995) zelfs gesteld dat gazelle ondernemingen in de periode '90-'94 de volledige netto jobcreatie in de VS op zich namen. In 2008 kwamen Acs et al. (2008) tot dezelfde conclusie. Ook Littunen en Tohmo (2003) stelden in een Finse studie dat snelgroeiende ondernemingen instaan voor de totale netto jobcreatie. Deschryvere (2008) vond in een recentere studie dat 90% van alle jobs in Finland gecreëerd werden door snelle groeiers. Stangler en Litan (2009) concluderen dat in de VS ruwweg 40% van de nieuwe jobs in een bepaald jaar door de 1% snelst groeiende ondernemingen worden gecreëerd.

Een aantal andere studies vinden meer gematigde resultaten. Halabisky et al. (2006) stellen dat snelgroeiende ondernemingen, die in hun geval 7% van de ondernemingspopulatie uitmaken, instaan voor 56% van de netto jobcreatie in de Canadese privé-sector, terwijl Anyadike-Danes et al. (2009) concludeerden dat snelgroeiende ondernemingen in de periode 2005-2008 voor ongeveer de helft van de tewerkstellingsgroei in het VK zorgden.

Naast hun bijdrage tot de tewerkstelling in een regio kunnen snelgroeiende ondernemingen de economie nog op andere vlakken stimuleren. Daunfeldt et al. (2010) analyseerden de bijdrage van snelle groeiers tot de productiviteitsgroei en economische groei. Hieruit bleek dat snelle groeiers, onafhankelijk van de gehanteerde definitie, relatief gezien veel meer bijdragen tot de economische groei van een land, hetgeen bevestigd werd door Henrekson en Johansson (2010). De meeste types van snelgroeiende ondernemingen leveren eveneens een grote positieve bijdrage aan de algemene productiviteitstoename. Anyadike-Danes et al. (2009) stellen in dit verband dat snelle groeiers niet enkel cruciaal zijn voor de werkgelegenheidscreatie, maar dat ze eveneens de productiviteitsgroei in een economie stimuleren doordat ze de plaats kunnen innemen van niet-productieve ondernemingen.

Snelle groei: de OESO-definitie

In de studies die snelle ondernemingsgroei onderzoeken, worden sterk uiteenlopende definities van een snelle groeier gebruikt. Recent maakten Henrekson en Johansson (2010) een overzicht van de 'snelle groei'-literatuur waarbij twintig studies uit het verleden werden geanalyseerd en troffen inderdaad een grote heterogeniteit aan wat betreft de gehanteerde 'snelle groei'-definities. Gegeven de toename van het aantal studies omtrent snelgroeiende ondernemingen en het blijvende gebruik van sterk uiteenlopende definities hebben OESO en Eurostat in 2007 een homogene en uniform toepasbare definitie voorgesteld. Deze definitie, die het resultaat vormt van een consensus onder een aantal belangrijke academici in het vakgebied, moet uniformiteit creëren in het onderzoeksdomein en op die manier betekenisvolle vergelijkingen tussen regio's en tijdsperiodes mogelijk maken. Een snelgroeiende onderneming wordt hierbij gedefinieerd als:

'Een onderneming die gedurende een driejarige periode jaarlijks minimaal een groei van 20% kent in termen van tewerkstelling of omzet, waarbij de onderneming in kwestie in het eerste jaar van de periode minimaal een werknemersbestand van tien werknemers dient te hebben' (Eurostat – OESO, 2007).²

Een onderzoeker die de definitie hanteert, heeft dus de keuze tussen twee groei-indicatoren afhankelijk van de beschikbaarheid van de gegevens en het doel van het onderzoek. Om te vermijden dat kleine ondernemingen te dominant zouden worden in de set van snelle groeiers wordt er een minimumgrootte inzake werknemersaantal opgelegd. In overeenstemming met een toenemend aantal studies in het onderzoeksgebied werd in ons onderzoek de OESO-definitie gebruikt als basis om de subset van Vlaamse snelgroeiende ondernemingen te identificeren.

Tewerkstellingsbijdrage en profielkenmerken van de Vlaamse snelle groeiers

Voor het gevoerde onderzoek werd vertrokken van de databank die beschikbaar werd gesteld door de Nationale Bank van België. Er wordt gefocust op Vlaamse ondernemingen met jaarrekeningen en een actief statuut waarbij vzw's, openbare instellingen en de secties K, O, P, Q, T en U³ uit de NACE-BEL 2008 nomenclatuur buiten beschouwing werden gelaten. Zoals gesteld, wordt uitgegaan van de OESO-definitie waardoor enkel bedrijven met minstens tien werknemers in het eerste jaar van de beschouwde driejarige periode werden overgehouden. Als groei-indicator werd tewerkstelling verkozen.

Jobcreatie in de periode 2005-2008

Na filtering voor de uitgesloten NACE-secties werden voor de periode 2005-2008 13 291 Vlaamse ondernemingen weerhouden die in 2005 minstens tien werknemers telden. 583 ondernemingen konden in deze periode als snelle groeier inzake tewerkstelling worden geïdentificeerd, wat neerkomt op een percentage van 4,4%. De 13 291 bedrijven stelden in 2005 in totaal 737 029 personen tewerk. In 2008

bedroeg het totale werknemersbestand van deze bedrijven 773 706 banen wat een stijging in absolute termen inhoudt van 36 677 arbeidsplaatsen of een relatieve toename van 5,0%. De 583 snelle groeiers hadden in 2005 een totaal werknemersaantal van 24 448 terwijl deze groep ondernemingen in 2008 voor 60 266 banen zorgde. Dit impliceert een absolute toename van 35 818 jobs of een relatieve stijging van 146,5%. Van de 36 677 extra jobs die door de Vlaamse ondernemingen met minstens tien werknemers werden gecreëerd in de periode 2005-2008 blijken er 35 818 op het conto van 583 snelgroeiende ondernemingen te kunnen worden geschreven. Dit komt neer op een indrukwekkend percentage van 97,7%.

Uit bovenstaande cijfers kan eveneens worden afgeleid dat een snelgroeiende onderneming aan het begin van de periode – gemiddeld genomen – minder werknemers telt dan de gemiddelde Vlaamse onderneming met ten minste tien werknemers (41,9 werknemers tegenover 55,5 werknemers). In 2008 stelt de snelgroeiende onderneming daartegen gemiddeld reeds 103,4 personen tewerk terwijl het werknemersbestand van de Vlaamse onderneming met minstens tien werknemers dan gemiddeld 58,2 bedraagt.

Jobcreatie in de periode 2006-2009

In de meer door de crisis getroffen periode 2006-2009 konden op basis van de OESO-definitie 489 bedrijven als snelle groeier worden gecatalogeerd op een totaal van 13 295 Vlaamse ondernemingen die in 2006 ten minste tien werknemers telden. Dit impliceert een percentage van 3,7% snelgroeiende bedrijven. De 13 295 bedrijven stelden 755 021 personen tewerk in 2006 tegenover een totaal van 752 276 in 2009. De impact van de economische crisis is hierbij duidelijk merkbaar met een nettoafname van 2 745 jobs over de driejarige periode. Het totale werknemersbestand van de 489 snelle groeiers steeg daarentegen van 19 060 banen in 2006 tot 46 747 jobs in 2009. Er werden door deze ondernemingen bijgevolg netto 27 687 jobs gecreëerd, terwijl er in zijn totaliteit een daling werd aangetroffen in het werknemersbestand van de Vlaamse ondernemingen met minstens tien werknemers. De relatief kleine groep van snelgroeiende ondernemingen bleek met andere woorden cruciaal om

de terugval in de totale tewerkstelling enigszins te beperken.

Bijdrage van snelle groeiers tot het BBP

Naast hun grote bijdrage tot de tewerkstelling in Vlaanderen laten snelgroeiende ondernemingen ook een sterke groei in toegevoegde waarde optekenen, wat een gunstig effect heeft op het bruto binnenlands product. De toegevoegde waarde die een snelgroeiend bedrijf in de periode 2006-2009 gemiddeld realiseerde, steeg met 3,9 miljoen euro (van 3,5 miljoen euro in 2006 naar 7,4 miljoen euro in 2009), hetgeen een relatieve stijging is van 111,4%. In zijn totaliteit lag de gerealiseerde toegevoegde waarde van de 489 snelgroeiende ondernemingen bijgevolg 1,9 miljard euro hoger in 2009 dan in 2006.⁴

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de ondernemingen die in de periode 2006-2009 als snelle groeier werden geïdentificeerd, bedraagt 17,8 jaar, terwijl de gemiddelde leeftijd van alle Vlaamse ondernemingen die in 2006 minstens tien werknemers telden in 2009 24,8 jaar was. Snelle groeiers blijken dus opmerkelijk jonger te zijn dan andere ondernemingen wat in overeenstemming is met de bevindingen uit de meeste andere studies (e.g. Schreyer, 2000; Ramaekers et al., 2008; Henrekson & Johansson, 2010). Met een gemiddelde leeftijd van bijna 18 jaar kunnen de snelle groeiers evenwel niet als jong bestempeld worden. Een belangrijke verklaring hiervoor moet gezocht worden in de gehanteerde OESO-definitie. Door het opleggen van de voorwaarde dat ondernemingen in het eerste jaar van de beschouwde periode minstens tien werknemers moeten hebben om uiteindelijk als snelle groeier te kunnen worden gecatalogeerd, zullen startende ondernemingen er bijna steeds worden uitgefilterd.

Geografische locatie

In tabel 1 wordt de geografische verdeling weergegeven van de ondernemingen die als snelle groeier werden geïdentificeerd in de periode 2006-2009. Om betekenisvolle vergelijkingen mogelijk te maken,

werd eveneens de verdeling van alle Vlaamse ondernemingen (met minstens tien werknemers in 2006) in de tabel opgenomen. Hieruit blijkt dat de provincie Antwerpen – met 181 ondernemingen – duidelijk het grootste aantal snelle groeiers telt. Dit hoeft op zich geen verwondering te wekken aangezien ook veruit de meeste Vlaamse ondernemingen in deze provincie zijn gevestigd. Indien echter het relatief aandeel van de Antwerpse snelle groeiers (37,0%) vergeleken wordt met het percentage ondernemingen (met minstens tien werknemers in 2006) die in de provincie Antwerpen zijn gevestigd (30,9%), blijken de snelle groeiers sterker vertegenwoordigd. De provincie Limburg blijkt – met 51 ondernemingen – het kleinste aantal snelle groeiers te tellen. Terwijl een kleine 22% van alle Vlaamse ondernemingen (met minstens tien werknemers in 2006) in deze provincie is gevestigd, blijkt slechts 10% van de snelgroeiende ondernemingen hier hun thuisbasis te hebben.

Verdeling van snelle groeiers naar activiteit

Zoals reeds vermeld, werden de ondernemingen met een hoofdactiviteit binnen de NACE-secties K, O, P, Q, T en U niet in de analyse opgenomen waardoor uiteindelijk vijftien NACE-secties werden weerhouden. De Vlaamse snelle groeiers blijken voornamelijk ondervertegenwoordigd te zijn in de secties C (industrie),⁵ F (bouwnijverheid) en G (groot- en detailhandel). Secties waarbij een duidelijke oververtegenwoordiging van snelgroeiende ondernemingen kan worden aangetroffen, zijn sectie H (vervoer en opslag), J (informatie en communicatie), M (vrije beroepen en wetenschappelijke

en technische activiteiten) en N (administratieve en ondersteunende diensten).⁶ Hieruit blijkt dat de oververtegenwoordiging zich vooral concentreert bij dienstenondernemingen.

Conclusie

Aangezien snelgroeiende ondernemingen worden geïdentificeerd op basis van hun toegenomen werknemersbestand is het ergens logisch dat deze bedrijven sterk bijdragen tot de tewerkstellingsgroei in een regio. De grootteorde waarmee deze snelle groeiers een bijdrage leveren aan de netto-jobcreatie in Vlaanderen is echter wel opmerkelijk. Uit de cijfers bleek dat 583 ondernemingen in de periode 2005-2008 voor quasi de volledige aangroei van het werknemersbestand zorgden bij de Vlaamse ondernemingen die in 2005 minstens tien werknemers telden. Een periode later, van 2006 tot 2009, creëerden 489 snelle groeiers 27 678 extra jobs terwijl de totale tewerkstelling bij alle Vlaamse ondernemingen (die in 2006 ten minste tien werknemers hadden) kromp met 2 745 banen. Een relatief kleine groep van snelgroeiende bedrijven blijkt dus een enorme motor te zijn voor de tewerkstellingsgroei in Vlaanderen. Daarenboven bleek dat deze ondernemingen ook sterk groeien inzake toegevoegde waarde wat een positieve invloed heeft op het bruto binnenlands product.

De kanttekening dient wel te worden gemaakt dat er in de studie werd gefocust op bedrijven met een werknemersbestand van minstens tien werknemers en dat onder meer overheidsinstellingen, bedrijven uit de gezondheidszorg en financiële instellingen

Tabel 1.

Geografische verdeling van de Vlaamse snelle groeiers (periode 2006-2009) per provincie

Provincie	Relatief aantal snelle groeiers	Relatief aantal ondernemingen (met minstens 10 WN in 2006)	Absoluut aantal snelle groeiers	Absoluut aantal ondernemingen (met minstens 10 WN in 2006)
Antwerpen	37,0%	30,9%	181	4 114
Vlaams-Brabant	16,4%	13,9%	80	1 844
West-Vlaanderen	17,2%	12,7%	84	1 687
Oost-Vlaanderen	19,0%	20,9%	93	2 772
Limburg	10,4%	21,7%	51	2 878

Bron: NBB (Eigen berekeningen)

niet in de analyse werden betrokken. Hierdoor kan er geenszins worden gesteld dat de volledige Vlaamse tewerkstelling werd geanalyseerd. Dit hoeft evenwel geen afbreuk te doen aan de kernboodschap dat een beperkte groep van ondernemingen een heel belangrijke invloed heeft op de Vlaamse economie inzake werkgelegenheid en toegevoegde waarde.

Blik op de toekomst

In september 2010 lanceerde het Agentschap Ondernemen van de Vlaamse overheid 'De Gazellesprong' waarbij 1,5 miljoen euro werd uitgetrokken voor de financiering van negen projecten die als doel hebben groeiende bedrijven te ondersteunen. Het besef is dus duidelijk reeds aanwezig dat snelgroeiende ondernemingen een belangrijke impuls kunnen geven aan de economische prestaties van Vlaanderen. Uit de resultaten van deze studie is gebleken dat snelle groeiers zo mogelijk nog een belangrijkere impact hebben op de Vlaamse tewerkstellingsgroei dan eerst werd aangenomen. Het lijkt dan ook niet uit de lucht gegrepen om te stellen dat bijkomende initiatieven wenselijk zijn. Het opsporen en begeleiden van potentieel snelgroeiende ondernemingen lijkt noodzakelijk om de kleine groep van een vijfhonderdtal snelle groeiers in de toekomst uit te breiden. Hierbij dient evenwel ook rekening gehouden te worden met de volatiliteit die bestaat binnen de subset van snelgroeiende bedrijven. Een snelle groeier worden is één ding. De groei ook verder zetten op middellange tot lange termijn is een andere zaak. Toekomstig onderzoek lijkt dan ook aangewezen waarbij de persistentie van snelle ondernemingsgroei wordt geanalyseerd. Op die manier zouden beleidsmakers meer inzicht kunnen verwerven in het type ondernemingen waarop moet worden gefocust bij toekomstige initiatieven voor snelle groeiers.

Yannick Dillen
Universiteit Antwerpen & Voka – Kamer van Koophandel
– Antwerpen-Waasland

Eddy Laveren
Rudy Martens
Universiteit Antwerpen

Noten

1. Dit onderzoek werd gevoerd in het kader van een Baeckeland-project van het IWT-Vlaanderen waarbij een samenwerking werd opgezet tussen de Universiteit Antwerpen (faculteit TEW) en Voka – Kamer van Koophandel – Antwerpen-Waasland.
2. Bij concrete berekeningen dient het jaarlijks groeipercentage van 20% bekeken te worden over de volledige driejarige periode. Anders gesteld, is het niet vereist dat de onderneming in elk van de drie jaar met meer dan 20% groeit. Praktisch gezien moet de onderneming in de driejarige periode met minstens 72,8% zijn gegroeid (i.e. $1,20^3 - 1$) om als snelle groeier gekwalificeerd te worden.
3. Sectie K: financiële activiteiten en verzekeringen; sectie O: openbaar bestuur en defensie; sectie P: onderwijs; sectie Q: menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening; sectie T: huishoudens als werkgever; sectie U: extraterritoriale organisaties.
4. i.e. de gemiddelde stijging van 3,9 miljoen euro vermenigvuldigd met 489.
5. Zo hebben 15,5% van de snelle groeiers hun hoofdactiviteit binnen de sectie C terwijl dit het geval is voor 25,8% van alle Vlaamse ondernemingen (met minstens tien werknemers in 2006).
6. 11,0% van de Vlaamse ondernemingen (met minstens tien werknemers in 2006) hebben hun hoofdactiviteit binnen sectie N tegenover 4,0% van de snelle groeiers.

Bibliografie

- Acs, Z., Parsons, W. & Spencer, T. 2008. High Impact Firms: Gazelles Revisited. *Corporate Research Board*. US Small Business Administration, juni 2008.
- Anyadike-Danes, M., Bonner, K., Hart, M. & Mason, C. 2009. Measuring business growth: high growth firms and their contribution to employment in the UK. *Research Report NESTA*, oktober 2009.
- Birch, D. 1979. *The Job Generation Process*, MIT Program on Neighbourhood and Regional Change. Cambridge: MIT.
- Birch, D. & Medoff, J. 1994. Gazelles. In Solmon L.C. & Levenson A.R. (Eds.), *Labor Markets, Employment Policy and Job Creation*: 159-168. Boulder: Westview Press.
- Birch, D., Haggerty, A. & Parsons, W. 1995. *Who's Creating Jobs?* Boston: Cognetics Inc.
- Daunfeldt, S.-O., Elert, N. & Johansson, D. 2010. The economic contribution of high-growth firms: Do definitions matter? *HUI Working Paper*, no 35.
- Deschryvere, M. 2008. *High Growth Firms and Job Creation in Finland*. Helsinki: ETLA The Research Institute of the Finnish Economy.
- Eurostat – OESO. 2007. *Manual on Business Demography Statistics*. Europese Gemeenschap/OESO.

- Halabisky, D., Dreessen, E. & Parsley, C. 2006. Growth in Firms in Canada, 1985-1999. *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 19 (3), 255-268.
- Henrekson, M. & Johansson, D. 2010. Gazelles as job creators: a survey and interpretation of the evidence. *Small Business Economics*, 35, 227-244.
- Kirchhoff, B.A. 1994. *Entrepreneurship and Dynamic Capitalism*. Westport: CT Praeger.
- Littunen, H. & Tohmo, T. 2003. The high growth in new metal-based manufacturing and business service firms in Finland. *Small Business Economics*, 21, 187-200.
- Ramaekers P., Van Gessel G. & Geurden M. 2009. Kenmerken van snelgroeiende bedrijven: CBS-onderzoek voor de periode 2002-2005. *Centraal Bureau voor de Statistiek Nederland*, april 2009.
- Schreyer, P. 2000. *High-Growth Firms and Employment*. OECD Science, Technology and Industry Working Papers. OECD Publishing
- Stangler, D. & Litan, R. 2009. *Where Will the Jobs Come From?* Kansas City: Kauffman Foundation Research Series.